

כמו מארילין מונרו

מי היה מאמין כי יבוא יום ושר בישראל — ועוד שר מטעם מפ"ם הפוריסאנית! — ידבר בכנסת על מארילין מונרו? כדי שגייע יום זה היה צורך במהפכה — זו שהכניסה אותנו לכנסת.

הדבר בא כשקם שרהשיכון, מרדכי בנטוב, וענה למתחכמים שהשתתפו בדיון על משרדו. הוא הקדיש לנו ארבעה עמודים של פרוטוקול — בעיקר לדחיית תביעתו שהממשלה לא תקים רק דירות למכירה, אלא תיווג גם בניית דירות להשכרה (ראה מסגרת). זה היה יכוח ענייני, ברמה גבוהה, וחבל שלא יכולנו להמשיך בו. כי יש לנו כמה וכמה תשובות לדברי השר.

פחות עניינית היתה תגובת השר על תביעתנו החוזרת להנהיג תיכנון כולל במדינה. כאן העלה השר מקברה את מארילין ז"ל:

בנטוב: אני יודע שחברת הכנסת אבנרי נתן לנו עצות רבות. אני לעיתים קורא את דבריו. לפעמים מערכת העצות שלו דומה לקוביות ארוכות של קילומטרים של שיכונים. עם כל הביקורת שהוא מתח עליהם.

אין דבר קל יותר מאשר לתת עצות בשטח הכלכלי לאדם שאינו מבין בכלכלה. אז הכל יפה ופשוט, והעצות הן יפות. הן דומות לאשה שהיא יפה למראה, כמו מארילין מונרו. אך כאשר תחיה איתה בנשואי, זה אחרת — קרא את ארתור מילר. הממשלה מוכרחה להיות חיינשוואן עם העצות שניתנות לה. לא מספיק שהעצה רק יפה למראית עין.

כאשר שר מפ"מי מדבר על מארילין מונרו — זה מוזר. שבעתיים מוזר הדובר כשהוא מדבר בזילזול בלגגני על תיכנון, כאילו היתה פילגש לשעות הפנאי. תמיר היה

נידמה לי שהתיכנון הכולל הוא אחת מדרישות היסוד של הסוציאליזם נוסח מפ"ם. זה היה, כנראה, לפני שהצטרפה לממשלה.

על דבר אחד לא היה ויכוח בינינו: שיש לחסל את שכונות העוני. זאת ציין גם השר — ותוך כדי כך קבע מעין גיאוגרפיה של הכנסת:

בנטוב: אני שמח שלגבי סעיף אחד לפחות אפשר להגיד שכולם התאחדו סביבו. אינני יודע מה נקרא כאן קצוות — אם מחברת הכנסת אבנרי עד חברת הכנסת לורנץ, או מחברת הכנסת וילנר עד חברת הכנסת גולדשטיין. בכל אופן, כולם התאחדו מסביב לעניין פנימי שכונות עוני.

חבל רק שגיאוגרפיה זאת היתה קצת צחיחה מבחינה חזותית. כי בשעה 6.40 באתו יום, ומן קצר לפני דברי הסיכום, נכחו באולם מלבד הגוואם (לורנץ מאוני), היושבי ראש (יצחק נבון) ואני רק 12 ח"כים, והם:

רשימת הנוכחים: המערך — 3 מתוך 49 (בקר, ארבל וביטון). נח"ל — 1 מתוך 26 (גולדשטיין). המפד"ל: 0 מתוך 11. רפ"י: 2 מתוך 10 (בן פורת וגז). מפ"ם: 2 מתוך 8 (שמ"טוב וזועבי). ל"ע — 1 מתוך 5 (שערי). אג"י — 1 מתוך 4 (גרוס). רק"ח — 1 מתוך 3 (וילנר). מק"י — 1 מתוך 1 (מיקוניס).

מי נגד מגילת העצמאות?

הוששני שהשבוע הרגזנו כמה ח"כים נכבדים במעשה שלא ייעשה: הנחנו על שולחן הבית את מגילת העצמאות של ישראל.

מה עשיתם לארץ הזאת?

לעמוד במלוא הדרן, בעוד שרבים מן השיכונים כבר הפכו סלאמס עלובים ומדכאים, שנים מעטות אחרי הקמתם. כבוד השר דיבר — ובצדק דיבר — על הערך החינוכי העצום, לטובה או לרעה, של תרבות הדיון על נפש דיוור, ובעיקר על הדור הנולד בו. תנאי הדיון מעצבים את יחשו האסחטי, את יחסו למשפחה ולחברה, את רמת לימודיו ואת סיכוייו לעלות בשלבי החברה. תנאים גרועים יוצרים נחשלות חברתית, מספחים עבריינות נוער, מספחים שיכבה אסוציאלי.

אין זה נכון רק לגבי שכונות העוני, ששרדו מימי ה" תורכים והבריטים. זה נכון גם לגבי רבים מן השיכונים עצמם, שנבנו בידי משרד השיכון הישראלי, די לראות את השיכונים באר"ש, שאחרי ששבע שנים אינם ניתנים לחיקון. זה נכון לגבי השיכונים שכל אחד מחברת הכנסת יכול לראותם בנסעו לתל-אביב, אם יעבור בכפר-שלום וב שכונת התקווה. בני שכונות העוני הועברו לשיכונים אלה, שהפכו מיד לשכונות עוני חדשות — כשהכביסה מסתירה את חזית הבית, וחדרי המדרגות מונחים ורועים. בעוד כמה שנים יהיה צורך להעביר את הדיירים שוב לשיכון חדש, במסגרת חיסול שכונות העוני.

כל זה אפשר היה למנוע בתחרות של אדריכלים, במתן תמריץ ודחיפה למתכננים, בריבוי הצורות האסתטיות — בלי שום תוספת יציאות הכבדות, או בתוספת שולית קטנה, שהיתה מביאה ברבות הימים לחסכון עצום.

להלן הנוסח המלא של נאומו של ח"כ אורי אבנרי בדיון על משרד השיכון. אדוני היושבי ראש, כנסת נכבדה. לא קל לנואם אופוזיציוני לשאת את דבריו בוויכוח זה אחרי נאומו המזהיר של הוועד הראשי של האופוזיציה — שרהשיכון בכבודו ובעצמו.

אפשר לברך את השר על כך שהוא יוצר מסורת חדשה בחיים הפרלמנטריים, בהתאם לקו הכללי של מפלגתו. **מפ"ם היא מפלגת הקופוזיציה — האופוזיציה שבתוך הקואליציה, והחברת הקואליציה שבתוך האופוזיציה.** זה מחייב קצת זריזות מילולית — אבל זה נוח מאד מבחינה ציבורית.

הנה בא השר אתמול והשמיע רבות מסענות הקיסרוג שיש להשמיע — וכל זה כדובר הממשלה, הנוכחית, שאינה שונה ביסודה מאותן ממשלות, האחראיות לכל אותם הלי קויים, המחוללים וההזנחות עליהם הוא הצביע בצדק.

אם כבוד השר יישאר עיקבי לכך גם במעשיו, בודאי תבוא עליו ברכתנו. אל יכעס עלינו אם נביע קורטוב של ספק בכך. לא חלילה מפני שאנו מפקקים בכנות, אלא מפני שכמה וכמה מליקויים אלה נובעים ממהותו של ה" מיסטר ומשיגרת השלטון, שלגביהן אין מפלגתו בבחינת יוצאת דופן. לא נותר לנו, איפוא, אלא לחזק את דברי השר, ולהוסיף עליהם כהנה וכהנה.

הפיראמיות של פרעה

כבוד השר דיבר על שורות הקוביות המכערות את הארץ לאורכה ולרוחבה, עד כי שינו לחלוטין את החוות הטבעית של ארצנו היפה, זו השומרה בזכרוננו.

אולם, עם כל הכבוד, איננו מוכנים בשום פנים לקבל את הצידוק הנות, אותו מעניק כבוד השר לקודמיו הרבים וה" מגוונים.

אין זה נכון כלל וכלל כי מהירות הבנייה וקצב העלייה חייבו בנייה מבוזרת, ללא השי ראה, ללא גיוון, ללא התאמה מינימלית לאופי הארץ — אותן הקוביות מדן ועד אילת, אותן הקוביות בהר ובגיא, בשפלה וברמה, אותן הקוביות בין גבעות מוריקות ובמידבר הצחיח.

זה לא היה הכרח — לא כלכלי ולא אנושי. היו בארץ, ישנם בארץ, אדריכלים מעולים, ותיקים וצעירים, שופעי רעיונות ורבי מעוף...

אהרון גולדשטיין (גח"ל): גם האדריכלים ה" אלה בנו קוביות!

אורי אבנרי: ומדוע? אני אניד לך מדוע... אליהו מרידור (גח"ל): הם חסדי הקוביות!

אורי אבנרי: מפני שהיו בארץ, ועוד ישנם, פקידים המעדיפים את הנוחיות, את האחידות, את שירת העבודה. זה קל, זה נוח. אין זה מחייב מאי מץ נפשי או מינהלי.

רבבות קוביות אלה הן מונומנט לפקידים תאן, לא פחות מכפי שהפיראמיות הן מונו מנט לפרעונים, ומכפי שהקאתדרלות של אי מליה הן מונומנט לגאוני הריניסאנס.

יש רק הבדל אחד: הפיראמיות והקאתדרלות יוסיפו

תיכנון, תיכנון — ואין תיכנון!

אבל אין, כבוד היושבי ראש, לדבר על חוסר התיכנון ה" אסתטי בעבר — ואני מקוה שהמדובר בעבר, ולא בעתיד — מבלי לדבר על מחול חמור עוד יותר: חוסר ה" תיכנון העליון הכולל.

אני רוצה לדבר על המל" חמה הניצחית בין מתכנני משרד הפנים ומתכנני משרד השיכון, אחת המלחמות ה" קשות הסוערות במסדרונות השלטון. שני התיכנונים ה" אלה (אותם אפשר היה ל" אחד עלידי איחוד שני ה" משרדים) לא היו צריכים בכלל להיות אלא פונקציה מישיגת של התיכנון העליון. אני מצטער אם אנחנו משעממים את הבית הזה בחזרה מתמדת על נקודה זו — אך היא מהווה את ביקורתנו העיקרית על מיבנהו של השלטון בארץ הזאת.

לאחרונה יש אופנה של תיכנון, שר גילה את הקסם המיסטי הגלום במילה ניאורעיברית זו. כל שר — ותיק וחדש — בא ומבשר לנו, לשמחתנו הרבה, כי באמתחתו יש תיכנון לעשר שנים, ל" 15 שנים.

אולם יש סכנה מסוימת בתיכנונוים, העומד ברשות עצ" מו, ללא קשר בין המשרדים השונים. דרוש תיכנון עליון, מטעם רשות עליונה, המשלבת והמתאמת את כל ענפי ה" פעולה הממלכתית.

תיכנון חשיכון פירושו — תיכנון דמוגרפי.

בנטוב

מדוע אין דירות לשכירה?

כבוד השר, אנו מצטרפים בכל תוקף למשאלתך לחיסול משכונות העוני. המיטיטר העומד לנו ענינו יבטיח את זכותו של כל אדם לעבודה, לפרנסת מינימום, לביטוח מפני נזעי החיים והחברה, וגם לשיכון מינימלי, התואם את מושי כבוד האדם בדורנו.

השאלה היא רק: האם זה מוכרח להתבצע באמצעות חב" רה ממשלתית מונופוליסטית, עם כל הליקויים הכלכליים והאסתטיים הכרוכים בכך — או שיש להסתפק בהכוננה, בתמריץ ובפיקוח, ולמסור את הביצוע לכלים יעילים יותר? ועוד שאלה: האם יש לבצע את הכל בצורת דירות למכ" רה, המונעות ונגודות את נידות האוכלוסייה, שהיא חיונית לתיכנון מיסקי יעיל — או ליצור גיוון טבעי בין דירות להשכרה ודירות למכירה, עם יכולת בחינה לכל משפחה לפי טעמה ולפי צרכיה המיוחדים.

האם יש להכריח כל אדם להוציא רבבות לירות לשיכון? אם רוצה אדם לשלם שכר דירה, ולהשקיע את כספו בצורה אחרת, למשל למען ייצור, האם יש למנוע זאת ממנו? האם לא כדאי ליצור מצב של גיוון, של ריבוי צורות, של בחירה?

המשכנתא הניצחית?

וכאן המקום לדבר על בעיית הבעיות להרבה רבבות יש ראלים: בעיית המשכנתא. הרי נוצר כיום מצב שרבבות אלה משלמים ומשלמים, ובסוף השנה הם רואים כי המש" כנתא לא פחתה, אלא גדלה, כמו מלאכתו של סיספוס.

ההצמדה היא הצמדתה — הצמוד הופך ל" צמית, כמו "הנפשות המתות" של גוגול.

אנו מבקשים אותך, כבוד השר, לפעול בממשלה לביטול ההצמדה בכלל.

לא רק כדי להחזיר את האמון ללירה הישי" ראלית, אלא גם כדי לשחרר ציבור גדול זה מן הפיוט של משכנתא נצחית — העלויה להיות יותר ניצחית מאשר הדירה שעליה היא חלה.